ఎడారి కోయిల

(పెద్ద కథ)

మధురాంతకం రాజారాం

కాకినాడనుంచీ విజయవాడమీదుగా తిరుపతికి వెళ్ళే తిరుమలా ఎక్స్‌ప్రెస్ ఉదయం 7-15కు సరిగ్గా గమ్యస్థానం చేరుకుంది. పంపులోంచి నీళ్ళు దూకినట్టు ప్రయాణికులందరూ పెట్టెల్లోనుంచి ఒక్క పెట్టున ఈవల పడి తోసుకుంటూ, తప్పుకుంటూ ముఖద్వారం వైపు వెళ్ళిపోయారు. కోలాహలమంతా సద్దుమణగడానికి ఇంచుమించు పది పదిహేను నిముషాలు పట్టింది. దాదాపుగా ఖాళీ అయిపోవస్తున్న ప్లాట్‌ఫారం పైన ఒక పదిహేడు-పద్దెనిమిది సంవత్సరాల పడుచువాడు మాత్రం నింపాదిగా నిలబడిపోయాడు. అతను పాంటు పైన అరచేతుల చొక్కా తొడుక్కున్నాడు. కళ్ళకు వెడల్పాటి అద్దాలు పెట్టుకున్నాడు. వేషాన్ని బట్టి చూస్తే అతనిలో ప్రత్యేకత ఏదీ లేదనే చెప్పాలి. కానీ, ఎరుపూ, తెలుపూ సమపాళంగా కలిసిన దేహచ్ఛాయ, కాంతులు చిప్పిల్లుతున్న కళ్ళు, దువ్వకపోయినా దువ్వినట్టే ఉన్న నొక్కుల క్రాపింగు అతని ఆకారాని కొక హుందాతనాన్ని ఆపాదిస్తున్నాయి. విలక్షణత ఏమిటంటే ప్రయాణికులకు సహజమైన తొందరపాటు అతనిలో కానరావడం లేదు. ‘ఓహో! ఇదేనా తిరుపతి?’ అన్నట్టుగా అతని చూపులు పరిసరాల్లోకి చొచ్చుకుపోతున్నాయి. తిరుపతి పట్టణం తాలూకు స్థూల స్వరూపం గోచరం గాకపోయినా, గోవిందరాజస్వామి గుడిలోని ధ్వజస్తంభపు ఘంటారావాలు, కొత్త సత్రాలవైపునుంచీ గాలిలో తేలివస్తున్న సుప్రభాత గీతాలు, పక్క రోడ్డు మీద ఉండీ ఉండీ చెలరేగుతున్న తమిళ దేశపు యాత్రికుల గోవింద నామ నినాదాలు అక్కడికి స్పష్టంగా వినవస్తున్నాయి. ‘నిజమే, మన మిప్పు డున్నది తిరుపతిలోనే’ అన్న భావన మనసులో మెరిసిపోయేసరికి, అనిర్వచనీయమైన మధుర స్పర్శ ఏదో సోకినట్టుగా ఆ అబ్బాయి దేహం పులకించిపోయింది. కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి. ‘స్వామీ, వేంకటాచలపతీ! తిరుపతిలో దిగిన వెంటనే భక్తులందరూ రెక్కలు గట్టుకున్నట్టుగా వచ్చి నీ సన్నిధిలో వాలిపోతారట! అలా చేయలేకపోతున్నందుకు నన్ను మన్నించు. చరిత్రకందని కాలం నుంచీ నువ్వీ కొండలపైనే ఉన్నావు. ఇంకా ప్రపంచమున్నంతకాలమూ ఉంటావు. నిన్ను దర్శించుకోడానికి నా కింకో రెండు మూడు రోజులుమాత్రం గడువివ్వు’ అనుకున్నాడు. ఆ పారవశ్యంలో అతనెంతసేపలా ఉండిపోయేవాడో చెప్పలేము. ఇంతలో ఏడెనిమిదేళ్ళ కాన్వెంటు అమ్మాయి ఒకతె ప్లాట్‌ఫారం మీదినుంచీ బ్రిడ్జివైపు నడిచివెళ్తూ, ఆ పడుచువాడి భుజంనుంచీ వ్రేలాడుతున్న ఎయిర్ బాగుపైన ప్లాస్టిక్ కాగితంలోనుంచి కనిపిస్తున్న అక్షరాలను కూడి కూడి ‘రవిబాబు’ అంటూ బిగ్గరగా చదివేసింది. కొత్త చోట హఠాత్తుగా తన పేరు వినిపించేసరికి ఆ కుర్రవాడు కొద్దిగా విచలితుడైపోయాడు. ఎయిర్ బాగును ఎడమ భుజంనుంచి కుడీ భుజం పైకి మార్చుకుంటూ చరచరా ముందుకు నడిచి, టికెట్టును టి.సి. చేతిలో పడవేసి రెండో తరగతి ప్రయాణికుల వెయిటింగు హాలుగుండా గబగబా రోడ్డు పైకి వచ్చేశాడు.

“ఏం బాబూ! కొండపైకేనా? టికెట్టు పన్నెండు రూపాయలు. టాక్సీ ఉంది...” అంటూ ఒక దళారీ అతణ్ణి సమీపించాడు.

“కొండ... పైకి కాదు. మరి...నేను...”

రవిబాబు చెప్పదలచుకున్న మాటలు గొంతుకలో నుంచీ ఊడిపడనే లేదు. ‘కొండపైకి గాకపోతే నీతో నాకేం పని’ అన్నట్టుగా దళారీ వ్యక్తి ఒక విసురుతో మరొక వైపుకు జారుకున్నాడు.

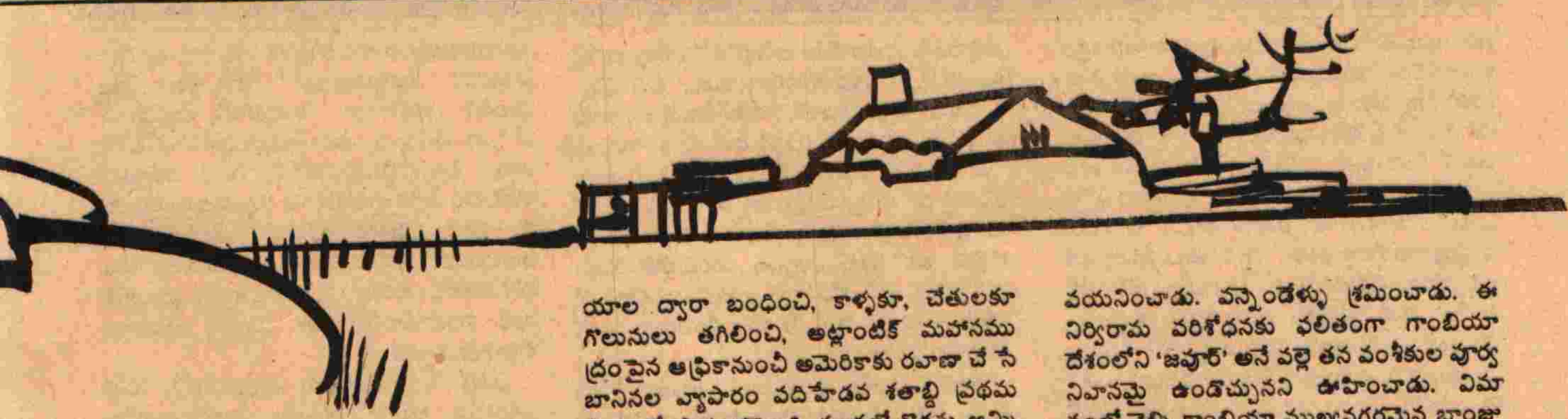

కొంతదూరం ముందుకు నడిచి నాలుగు రోడ్ల కూడలిలోకి వచ్చి నిలుచున్నాడు రవిబాబు. రైలు దిగిన యాత్రికులకోసం అక్కడ వరుసగా కొన్ని హోటళ్ళున్నట్లు పోల్చుకున్నాడు. శ్రీకాళహస్తి దాటుకున్నాక అతను బండిలో పళ్ళయితే తోముకున్నాడుగానీ, ఇంకా కాఫీతోనైనా కడుపు చల్లబరుచుకోలేదు. మధ్యాహ్న భోజనం ఎప్పుడు, ఎక్కడ దొరుకుతుందో, ఆ దొరికే భోజనం ఎలా ఉంటుందో ఊహాకందని పరిస్థితి. అతని కాళ్ళు అప్రయత్నంగా అతణ్ణి హోటలు వైపు తీసుకెళ్ళాయి. మెట్లెక్కాడు. ఖాళీ కుర్చీ వెదికి పట్టుకున్నాడు. టిఫిను తెప్పించుకుని తినడానికి ఉపక్రమించాడు. ఏ పని చేస్తున్నా అతని మనసుమాత్రం తానింక కొద్ది సేపట్లో ప్రారంభించబోతున్న వాయేజ్ (సాహస యాత్ర) చుట్టే పరిభ్రమిస్తూ ఉండిపోయింది.

వాయేజంటే జ్ఞప్తికి వచ్చింది. ప్రైమరీ స్కూల్లో చదువుతూ ఉండిన రోజుల్లో రవిబాబు పెద్ద సైజులో అచ్చైన 'వాయేజెస్ ఆఫ్ సింద్ బాద్' అన్న పుస్తకం చదివాడు. 'రాబిన్‌సన్ క్రూసో' సాహస యాత్రలని గురించి చదివాడు. 'గలివర్ బ్రాబ్డింగ్' అనే నావికుడికి మహాకాయుల దేశంలోనూ, అల్పకాయుల దేశంలోనూ ఎదురైన ఇక్కట్లను గురించి చదివాడు. కొంచెం పెద్దవాడై ఉన్నత పాఠశాలలో ప్రవేశించాక నిస్సారమైన ఎడారులతోను, దుర్గమారణ్యాలతోను, జలపాతాలతో కూడిన నదీ ప్రవాహాలతోను నిండిన చీకటి ఖండంలోకి చొచ్చుకుపోయి దాని అంతు కనిపెట్టిన పరిశోధకుల్ని గురించి 'ఎక్స్‌ప్లోరేషన్ ఆఫ్ ది డార్క్ కాంటినెంట్' అన్న పుస్తకాన్ని చదివాడు. సాహసానికీ, సాహస ప్రవృత్తికీ ఒక తీరని పరీక్షగా మిగిలిపోయిన మంచు కొండలపైన మానవుడి విజయాలను గురించి 'కాంక్వెస్ట్ ఆఫ్ ది హిమాలయాస్' అన్న పుస్తకం ద్వారా తెలుసుకున్నాడు. అయితే ఇవన్నీ ఒక ఎత్తు. పబ్లిక్ స్కూల్లో పంతులమ్మ మేరీ క్రిస్టినా చెప్పిన 'ఎలెక్స్ హేలీ' కథ మాత్రమే ఒక ఎత్తు.

ది ఏంజెల్స్ ఎజుకేషన్ సొసైటీ వారి పబ్లిక్ స్కూల్లో పై తరగతులకు చరిత్ర పాఠాలు చెప్పే నీగ్రో పంతులమ్మ మేరీ క్రిస్టినా. హిస్టరీ మాత్రమే గాక ఆమె ప్రతి శుక్రవారం చివరి పీరియడ్‌లో తమకు మోరల్ క్లాసుగూడా హాండిల్ చేస్తుండేది. బోలెడన్ని నీతి కథలు ఏకరువుపెట్టి వాటితో తానూ, తన విద్యార్థులూ గూడా విసిగిపోయిన తరువాత ఆమె 'ఈసారి ఒక నిజమైన కథ చెబుతాను, వినండి' అంటూ ఎలెక్స్ హేలీ కథ మొదలుపెట్టింది.

అమాయకులైన నీగ్రో జనుల్ని వివిధ మోసోపాయాల ద్వారా బంధించి, కాళ్ళకూ, చేతులకూ గొలుసులు తగిలించి, అట్లాంటిక్ మహాసముద్రం పైన ఆఫ్రికానుంచీ అమెరికాకు రవాణా చేసే బానిసల వ్యాపారం పదిహేడవ శతాబ్ది ప్రథమ పాదంలో ప్రారంభమైంది. సంతలో గొర్లను అమ్మినట్టుగా నల్లజాతి స్త్రీ పురుషుల్ని తెల్లజాతి కామందుల పరం చేసే తతంగమే బానిసల వ్యాపారం. ఆ ఉప్పెనలో ఇప్పటికి రెండు వందల సంవత్సరాల క్రితం అమెరికా నేలపైకి కొట్టుకొచ్చిన ఒక నికృష్ట జీవి కుంటా కిండే. స్వదేశానికీ, స్వగ్రామానికీ, స్వజనానికీ దూరంగా అటు గతంగానీ, ఇటు భవిష్యత్తుగానీ లేని ఒక దౌర్భాగ్య జీవిత యాతనలో ఇమడలేక కుంటా కిండే ఎన్నోసార్లు పారిపోయే దుస్సాహసానికి పూనుకున్నాడు. వేటకుక్కల్ని ఉసికొలిపి ప్రతిసారీ పలాయితుణ్ణి చేజిక్కించుకుంటూ వచ్చిన తెల్లవాళ్ళు, ఒంటిపైన గుడ్డలన్నీ ఒలిచేసి చర్మం చిట్లేదాకా కొరడాలతో కొట్టారు. చివరి కిట్లా కాదని కుడి పాదంలో సగందాకా తెగ నరికేశారు. ఇక లాభం లేదని పరిస్థితులతో రాజీ పడిపోయిన కుంటా వయసులో తనకంటే పెద్దదాన్ని పెళ్ళాడాడు. వాళ్ళ కొక ఆడపిల్ల పుట్టింది. ఏదో తప్పు చేసిందన్న ఆరోపణపై పదహారేళ్ళొచ్చిన ఆ పిల్లను తలిదండ్రులనుంచీ ఎడం చేసి ఇంకొక కామందుకు అమ్మేశారు. కొత్త కామందుకు ఉంపుడుగత్తెగా ఉంటూ ఆమె ఒక మగబిడ్డకు తల్లయింది. ఈ వరుసలో కుంటా కిండేనుంచీ ఏడవ తరానికి చెందిన వాడు ఎలెక్స్ హేలీ. ఎన్ని కష్టనష్టాలెదురైనా, ఎన్ని దారుణ హింసలకు లోనైనా ఈ కుంటా కిండే సంతతి వాళ్ళు తమ ప్రాచీన ఆఫ్రికా భాషలోని కొన్ని పదాలను అదొక వారసత్వపు ఆస్తిలాగా తమ స్మృతుల భోషాణంలో పదిలపరచుకుంటూ వచ్చారు. ఆ పొడి మాటల సహాయంతో ఎలెక్స్ హేలీ ఆఫ్రికా ఖండంలోని తన పూర్వీకుల గ్రామాన్ని గుర్తించదలచుకున్నాడు. ఎందరో భాషావేత్తల్ని సంప్రదించాడు. ఎన్నో గ్రంథాలయాలు శోధించాడు. కొన్ని లక్షల మైళ్ళు పయనించాడు. పన్నెండేళ్ళు శ్రమించాడు. ఈ నిర్విరామ పరిశోధనకు ఫలితంగా గాంబియా దేశంలోని 'జపూర్' అనే పల్లె తన వంశీకుల పూర్వ నివాసమై ఉండొచ్చునని ఊహించాడు. విమానంలో వెళ్ళి గాంబియా ముఖ్యనగరమైన బాంజుల్‌లో వాలి, కొంత దూరం నదిమీదా, కొంతదూరం లారీ మీదా ప్రయాణం చేసి, అంతటితో ప్రయాణ సదుపాయాలన్నీ బందైపోవడం వల్ల చివరి అంచెలో పాదచారిగానే పయనించి, అతను తన ప్రాచీనులు పుట్టిన గడ్డపైన కాలు మోపుతాడు. ఆ పల్లెవాసులు అతణ్ణి తమ సంతతి వాణ్ణిగా పోల్చుకుని ఆనంద పారవశ్యంతో నృత్యం చేస్తారు. తన ప్రాచీన బంధు సంతతి మధ్య హేలీగూడా మైమరిచి, తన జన్మ సార్థకమైనట్లు మురిసిపోతాడు.

టిఫిన్ ముగించి, చేతుల్ని కడుక్కుంటూ అనుకున్నాడు రవిబాబు-హేలీకీ, తనకూ కొన్ని పోలికలుండే ఉండొచ్చు. కానీ, తేడాలు సైతం లేకపోలేదు. అమెరికాలో అడుగు పెట్టిన తన పూర్వీకుడికి హేలీ ఏడవ తరం వాడు. తాను రెండవ తరం వాడే. అయితే ఒక విధంగా హేలీ తనకన్నా అదృష్టవంతుడు. వంశవృక్షపు పాదు ఎక్కడుందో పోల్చుకోడానికి, తన వంశస్థుల ప్రాచీన భాషకు చెందినవైన కొన్ని డజన్ల పదాలు అతనికి తోడ్పడ్డాయి. తనకు దొరికిన ఆధారాలు చాలా తక్కువ. ఆ ఊరికి వెళ్ళాలంటే తిరుపతిలో రైలు దిగి బస్సెక్కాలని తెలుసు. ఆ ఊరి పేరు రాగులపాడని తెలుసు. అదనంగా ఇంకొక ముసలాయన పేరు తెలుసు. అంతకు మించి మరేమీ తెలియదు.

బస్ స్టేషన్‌కు చేరుకోడమేమంత కష్టమనిపించలేదు రవిబాబుకు. శతాబ్దాల తరబడి యాత్రికులతో వేగుతున్నా స్థానికుల్లో ఇంకా ఎంతో కొంత సౌజన్యం మిగిలి ఉన్నట్టే ఉంది. ఎవరో దారి జూపించారు. ఏమైనా ఇంగ్లీషులో ఆలోచిస్తూ తెలుగులోకి అనువదించుకుని మాట్లాడవలసి ఉండడం మాత్రమే తనకు ఇబ్బందిగా ఉంది. గృహ వ్యవహారాల్లో సైతం తన తలిదండ్రులు

హోదా

గుమస్తా ఉద్యోగానికి ఇంటర్వ్యూ జరుగుతూంది. "మేనేజింగ్ డైరక్టర్ కంటే ఎక్కువ హోదా కలిగిన ఇద్దరు వ్యక్తు లెవరో చెప్పగలరా?"

"మేనేజింగ్ డైరక్టర్ భార్య, ఎంప్లాయీస్ యూనియన్ ప్రెసిడెంట్."

-తురాయి మురళీధర్

తెలుగును తోసిరాజన్నారు. ఎప్పుడైనా తన కర్థం కాకూడదన్న విషయాలను గురించి మాత్రం తెలుగులో మాట్లాడేవారు. వాళ్ళలా తనను మభ్య పెట్టచూసిన కొద్దీ తెలుగు నేర్చుకోవాలన్న పట్టుదల తనలో పెరుగుతూ వచ్చింది. పనిగట్టుకుని వారాంతాల్లో తెలుగు కుటుంబాల పిల్లలతో కలిసి మెలిసి ఉండేవాడు. తమలో తాము తెలుగులోనే మాట్లాడుకోవాలంటూ స్నేహితుల మధ్య ఒక ఒప్పందం చేసుకున్నారు. 'టెలుగూ ఇన్ థర్టీ డేస్' అన్న పుస్తకం సంపాదించి అచ్చులు, హల్లులు, గుణింతాలు స్వయంకృషితోనే నేర్చుకున్నాడు. కానీ, ఈమాత్రపు స్వభాషా పరిజ్ఞానం తన తెలుగుదేశ సంచారానికి ఎంతగా ఉపకరిస్తుందో తెలియరావడం లేదు.

తిరుపతి బస్ స్టేషన్ రద్దీగా ఉంది. రద్దీగా ఉండడమే తిరుపతి బస్ స్టేషన్ స్వభావం. వసారాలో నడుస్తూ బస్సుల ముందు వైపు కనిపిస్తున్న ఊళ్ళ పేర్లు చదువుకోసాగాడు రవిబాబు. 'పుత్తూరు, నగరి, నాగలాపురం, సత్యవేడు, నాయుడుపేట, శ్రీకాళహస్తి, చిత్తూరు, పుంగనూరు, మదనపల్లి...ఎన్నడూ విన్నవి కావు. కానీ, చదువుకు పోతుంటే ఏవో పూర్వ జన్మ స్మృతులు జ్ఞప్తికొస్తున్నట్టున్నాయి. ఇంతకూ రాగులపాడు బస్సేదీ? వచ్చి వెళ్ళిపోయిందా? లేక ఇకపైన వచ్చి బయల్దేరుతుందా?

ఎంక్వైరీకి వెళ్ళి వాకబు చేశాడు.

"రాగులపాడా? అదెక్కడ ఊరయ్యా బాబూ! ఎప్పుడూ విన్లేదే! ఆ ఊరికంటూ బస్సులు లేవు. ఏ రూట్‌లో ఉందో తెలియదా?"

తల అడ్డంగా తిప్పాడు రవిబాబు, తెలియదు అన్నట్టుగా.

"రాగులపాడు వెళ్ళాలి. అంతే నీకు తెలిసింది! బాగుందయ్యా, బాగుంది. అయితే, వెళ్ళి వాకబు చెయ్యి. దేశం తెలిసిన వాళ్ళూ, దేశంమీద తిరిగే వాళ్ళూ చాలామంది ఉంటారు. వాళ్ళ నడిగి తెలుసుకో!"

మళ్ళీ వెయిటింగ్ హాల్లోకి వచ్చాడు రవిబాబు. తనకు తోడ్పడగలిగిన వ్యక్తిని పోల్చుకోడంలో అతనికి అతీంద్రియ జ్ఞానం లాంటి దేదో సహకరించింది. గొడుగు కాడకు గడ్డం ఆనించుకుని బెంచీపైన కూచున్న ఓ ముసలాయన్ను సమీపించి కుదురుగా అతని పక్కన కూర్చున్నాడు.

"ఏం నాయనా! ఏ బస్సు కోసరం?"

అపరిచితుడైన వ్యక్తి అంత ఆప్యాయంగా పలకరించడం రవిబాబు పాలిటికి ఒక అపురూపమైన అనుభవమై పోయింది. పోబోతున్న ప్రాణాలు తిరిగి వచ్చి గూట్లోకి చేరుకున్నంత ధైర్యం కలిగింది. ఇలాంటి వ్యక్తుల ఆసరా గనుక లభిస్తే ఎంత అపరిచిత ప్రదేశాన్నయినా నిరాఘాటంగా తిరిగి రావచ్చుననిపించింది.

"అదేనండీ తెలియడం లేదు. నేను రాగులపాడు వెళ్ళాలి" అన్నాడు రవిబాబు.

"రాగులపాడా! అట్లా జెప్పు! తిరుపతి బస్టాండులో కొచ్చి మద్రాసు, బెంగ్లూరు, అయిద్రాబాదు అంటే చెప్పే వాళ్ళుంటారు కానీ, రాగులపాడు, రంగంపేట అంటే చెప్పే వాళ్ళెవురు? నన్నడిగినావు కాబట్టి సరిపోయింది. గాజుల బేరం పైన నేను పడమటి గడ్డంతా తిరిగినోణ్ణి. పగళ్ళ, చీనేపల్లి, కలకడ, గుర్రంకొండ-అదంతా నాకు కొట్టిన పిండి. నువు రాగులపాడు పోవాల గదా! చెప్తా నుండు..."

డబ్బీలోనుంచి ఒక చిటికెడు నశ్యం తీసి దట్టించి కొనసాగించాడు ముసలాయన- "నువ్వేం జేస్తావంటే బాకరాపేట దారిలో కడప కెళ్ళే బస్సెక్కి కూచో. కండక్టరుతో 'మాలు, మాలు' అని చెప్పు. దానసలు పేరు మహల్, గిహల్ ఏందో అంటారులే. నిన్ను పట్లమిపను దగ్గర దించేస్తాడు. అక్కణ్ణించి తూరుపు దిక్కుగా జూడు. ఒక మట్టి బాట కనిపిస్తాది. దాన్ని పట్టుకున్నావంటే పక్క కొరికేటంత సేపట్లో నువు రాగులపాడులో ఉంటావు. మరైతే ఒక మాట మాత్తరం మరిచిపోక! కడప బస్సేగదా అనీ కోడూరు, రాజంపేట మార్గంలో పోయే బస్సెక్కినావో, నీ పని గోయిందా! మళ్ళీ చెప్పలేదనుకోబాక!"

బాగులోనుంచీ కాగితమూ, కలమూ పైకి తీసి, "ఈ వైపు నాకు కొత్త. చెబితే రాసుకుంటాను" అన్నాడు రవిబాబు.

"సర్లే. రాసి, రాసి చదుముకుంటే తప్పా ఈ కాలపు పిల్లకాయలకు ఏది గానీ తలకాయలో నిలవదులే! ఆ సంగతి నాకు దెలుసు. సెప్తాను, రాసుకో!"

XX XX XX

తిరుపతి-కడప (వయా బాకరాపేట, పీలేరు, రాయచోటి) బస్సు తొమ్మిదిన్నరకు సరిగ్గా స్టేషను లోకి వచ్చింది. బస్సెక్కి సీటు చేజిక్కించుకోవడం ఒక వీరోచిత కృత్యంగా భావించే వాళ్ళతో పోటీ పడలేక పోవడంతో రవిబాబుకు వెనుక సీటే దక్కింది. స్వదేశంలో దిగిన తరవాత రవిబాబు బస్సు ప్రయాణం చేయడం ఇదే మొదటిసారి. నగర శివార్లు దాటి పది పదిహేను మైళ్ళు వెళ్ళేసరికి రైలు ప్రయాణానికీ, బస్సు ప్రయాణానికీ ఒక స్పష్టమైన తేడా ఉన్నట్టు అతడు గుర్తించాడు. నన్ను ముట్టుకోకు నా మాలకాకి అన్నట్టుగా రైలు బండి పట్టాలపైన తన దారిని తాను వెళ్ళిపోతుంది. ఎక్కదలచుకున్న వాళ్ళు అదెక్కడ ఆగుతుందో అక్కడికి వెళ్ళవలసిందే. బస్సు సంగతలా కాదు. అది పొలాలగుండా, తోటలగుండా, బీళ్ళగుండా ప్రతి పల్లెనూ పలకరిస్తూ, ప్రతి పేటనూ పరామర్శిస్తూ వెళ్తుంది. అందువల్ల బస్సులో ప్రయాణం చేస్తుంటే సూటిగా జనజీవనంలోకి చొచ్చుకుపోయినట్టే ఉంటుంది. రైలు ప్రయాణికులు మాట్లాడుకోవడం తక్కువ. ఒకవేళ మాట్లాడుకున్నా, వాళ్ళకు జాతీయ, అంతర్జాతీయ విషయాల పైనే ఆసక్తి ఉన్నట్టు తోస్తుంది. అందుకు విరుద్ధంగా బస్సులో స్థానిక విశేషాలు చాలా వినిపిస్తున్నాయి-మంగాపురం గుడిలో నైట్ వాచర్ల హత్య కేసు ఏమైంది? కల్యాణిడాంలో నీటిమట్టం ఎక్కడుంది? బాకరాపేట కనుమలో దారిదోపిడీ చేసిన నేరస్థులు ఎలా పట్టుబడ్డారు? బీటలు వారిన చిన్నగొట్టిగిల్లు చెరువు నిండే దెప్పుడు? రొంపిచెర్ల దగ్గర ప్రభుత్వంవాళ్ళు పెట్టదలుచుకున్న పట్టు పరిశ్రమ కేంద్రంలో ఎందరికి పని ఉంటుంది? పీలేరు మేజరు పంచాయతీ మునిసిపాలిటీ అయ్యే దెప్పుడు?...బస్సు ప్రయాణికుల సంభాషణలో ఇలా ఎన్నెన్నో అంశాలు దొర్లిపోతున్నాయి.

ఎవడో ఒక భావుకుడు అమెరికాలోని పెద్ద నగరాలను కాంక్రీటు కట్టడాల మహారణ్యాలుగా పేర్కొన్నాడు. అలాంటి మహానగరంలో ఆకాశహర్మ్యాల మధ్య పెరిగిన వాడు రవిబాబు. అక్కడి గ్రామీణ ప్రాంతాలతో పరిచయం పెట్టుకునే అవకాశం అతనికి లేకపోయింది. లేదంటే నగరానికి దూరంగా ఉన్న విహార కేంద్రాలను, చారిత్రక ప్రదేశాలను దర్శించడం కోసం తలిదండ్రులతో కలిసి కారులో వెళ్తున్నప్పుడు అతడు దారి పక్కన కొన్ని వ్యవసాయ క్షేత్రాలను చూడగలిగాడు. చుట్టూరా ముళ్ళ కమ్ముల కంచెతో, బలమైన గేటుతో, ఆవరణ నడుమ భూస్వామి కట్టుకున్న అందమైన గృహంతో తీర్చి దిద్దినట్టు కొన్ని వందల ఎకరాల మేరకు విస్తరించిన ఆ వ్యవసాయ క్షేత్రాలు, ఆ దేశంలో మానవుడు సాధించిన ప్రగతికీ, సమకూర్చుకున్న సదుపాయాలకూ కొండ గుర్తులుగా కానవచ్చాయి. అమెరికాతో పోల్చి చూస్తే ఇండియా చాలా బీద దేశమని రవిబాబు విన్నాడు, చదివాడు. కానీ విజయవాడలో రైలు దిగి, అక్కడినుంచి యాభై మైళ్ళ దూరంలో ఉన్న అమ్మమ్మగారి ఊరికి కారులో వెళ్తున్నప్పుడు కనిపించిన దృశ్యాలనుబట్టి అతను తన అభిప్రాయాన్ని కొంచెం సవరించుకోవలసి వచ్చింది. విశాలమైన పొలాలు, కనుచూపు ఆనినంత మేరకు వ్యాపించిన పచ్చటి పైర్లు, కావలసినంత జలసంపద, కలకలలాడే గ్రామాలు, తృప్తిగా కనిపించే మనుషులు. 'ఫరవా లేదే. భారతదేశం కూడా బాగానే ఉందే!' అనుకున్నాడు. అయితే రాయలసీమలో అడుగు పెట్టిన తరవాత అతనికి భారతదేశపు నగ్నస్వరూపం క్రమక్రమంగా అవగతం కాసాగింది. దారి పక్కన కానవస్తున్న పల్లెల్లో ఒకటి రెండు మిద్దెలో, పెంకు

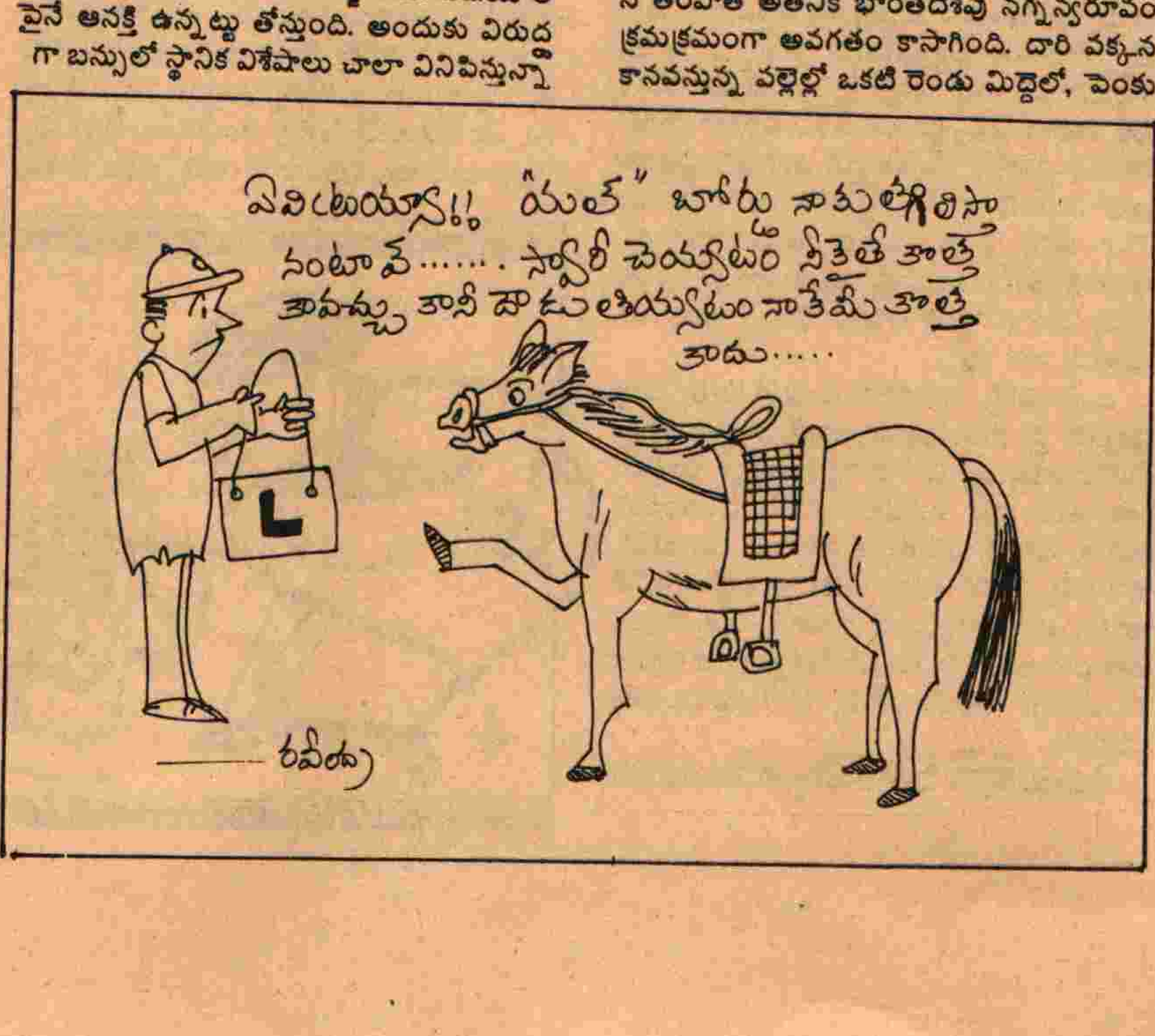

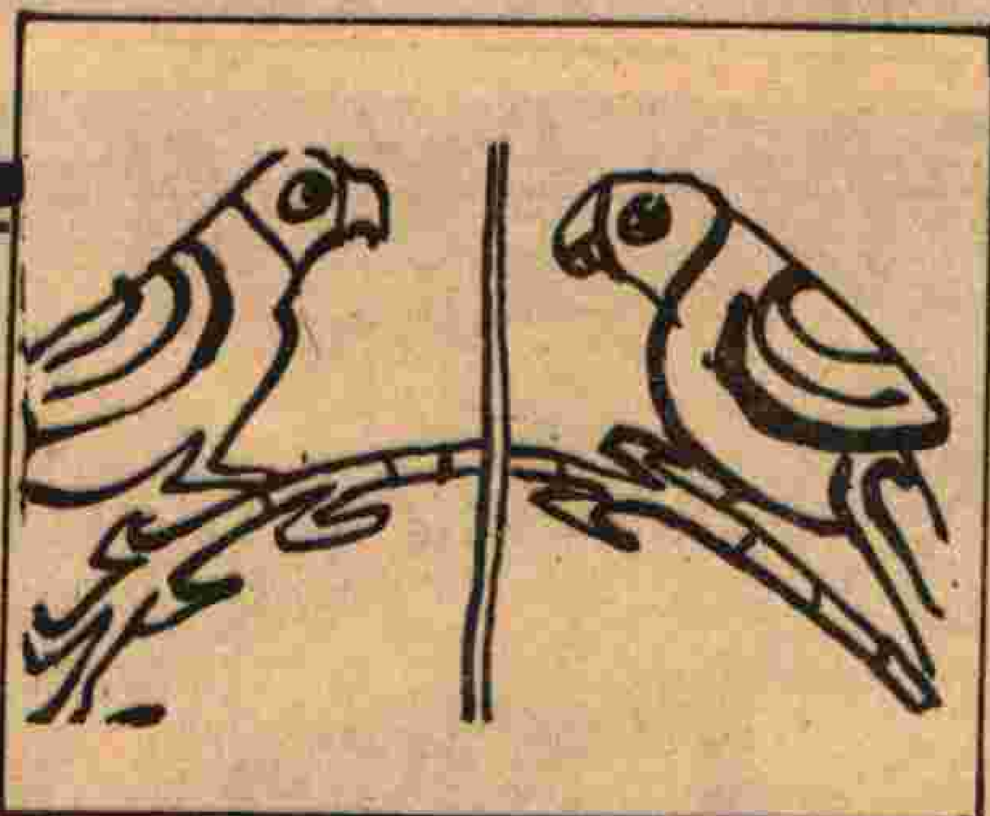

టింట్లో కనిపిస్తున్నా, మిగిలినవన్నీ మట్టిగోడలతో, పూరి కప్పులతో, మురికి పరిసరాలతో మనుషులెప్పుడో వలస పోయినందువల్ల బోసిపోయిన నివాసాల్లా గోచరమవుతున్నాయి. ఎడారిలో దారి దప్పిన ప్రయాణికుల్లా ఇక్కడి ప్రజలు నిస్సహాయులుగా కనిపిస్తున్నారు. పెద్దవాళ్ళ ముఖాల్లో తెంపు లేదు. పిల్లల శరీరాలకు సరైన ఆచ్ఛాదన లేదు. అన్నింటికన్నా ముఖ్యమైన విషయం-ఈ ప్రాంతంమీద వరుణ దేవు డెందుకో గట్టిగా కక్ష గట్టినట్టున్నాడు. పిట్టగోడలు లేని నేలబావుల్లో నుంచీ వంగి వంగి నీళ్ళు చేదుతున్న స్త్రీలను చూచినప్పుడు అతని గుండె అవిసిపోయింది. కొళాయినుంచీ నీళ్ళు రావడం మాత్రమే చూసిన రవిబాబు, ఈ భూప్రపంచం పైన నీళ్ళ కడవలు నెత్తిమీద పెట్టుకుని ఏడుమట్ల బావుల్లోనుంచీ మెట్లెక్కి పైకి వచ్చే స్త్రీలుకూడా ఉంటారని అప్పుడే గ్రహించాడు. మేత కోసం మందలు మందలుగా అడవులవైపు వెళ్తున్న గొడ్లను చూచి ఇక్కడి ఆహార సమృద్ధి ఏపాటిదో తెలుసుకో గలిగాడు. కట్టెల మోపులు తలమీద పెట్టుకుని, దిగంతాల లోనుంచీ దూరి వస్తున్నట్టున్న ఆకారాలనుబట్టి కొందరి పాలిటికి జీవితం ముళ్ళపానుపు కన్నా సుఖవంతంగా లేదని గ్రహించాడు. పెద్దవీ, చిన్నవీ అయిన గుట్టల నడుమ ఏటవాలుగా పడి ఉన్న ఎర్రటి బీటి నేలలు తిండికి నోచుకోని భూదేవి ఎండిన డొక్కల్లా అతనికి కనిపించాయి.

కొన్ని ప్రాంతాల నైసర్గిక స్థితిగతులు కొత్తవాళ్ళను భయపెట్టగలవన్న చేదైన అనుభవం నుంచీ రవిబాబు ఇంకా తేరుకోనే లేదు. "మహల్, మహల్. ఎవరండీ మహల్లో దిగేది?" అన్న కండక్టరు కేకతో ఉలికిపడి అతను దిగ్గున లేచి నిల్చున్నాడు.

బస్సు రవిబాబును దింపిన చోట 'మహల్' అన్న పేరుతో వ్యవహరించబడే ఊరుగానీ, కట్టడంగానీ కానరాలేదు. ఒంటరిగా బిక్కు బిక్కుమంటున్న ఓ రైసుమిల్లు మాత్రం కనిపించింది. దేశం సుభిక్షంగా ఉన్న కాలంలోనైతే పని చేస్తుండేమో- ఇప్పుడదికూడా మూతబడింది. దాని పార్శ్వంలో చెక్కలతో నిర్మించిన చిన్న కొట్టు ఒకటి. నాలుగైదు సీసాల్లో నానారకం మిఠాయిలు, వెదురు తట్టలో తమలపాకులు, వక్కలు, వాడి వడిలిపోయిన కొన్ని అరటిపళ్ళు, ఇంకా అలాంటివే మరికొన్నీ ఉంచుకుని ఒక సాహెబు ఈగలు తోలుకుంటున్నాడు.

'తూరుపు దిక్కుగా వెళ్ళే మట్టిబాట...' ముసలాయన మాట రవిబాబుకు జ్ఞప్తికి వచ్చింది. ఆ బాట కాస్తా కనిపించక పోయి ఉంటే అతనికి మతి పోయి ఉండేది.

ఎందుకైనా మంచిదని బంకు దగ్గరికి వెళ్ళి "ఏమండీ! రాగులపాడు కేటినా వెళ్ళవలసింది?" అని అడిగాడు రవిబాబు.

"అవున్లే! రాగులపాట్లో ఎవురింటి కెళ్ళాల?" అన్నాడు సాయిబు.

చిరకాలంగా తన మనసులో నలుగుతున్న పేరును తొలిసారిగా బయటపెట్టాడు రవిబాబు.

"సుబ్బరాయడా? ఎవురబ్బా! అటువంటి పేరుండే మనిషి ఆ ఊర్లో ఎవురూ లేరే! ఈడ పుట్టి పెరిగినోణ్ణి! నాకు తెల్వకుండా ఉంటాడా?" సాయిబు సంశయం వెలిబుచ్చాడు.

తానిలా బయల్దేరి రావడం పెద్ద పొరబాటేమోననిపించింది రవిబాబుకు. నోట తడి ఆరిపోయింది. కళ్ళలోకి కన్నీరొచ్చేసింది గూడా!

"ఉండుండబ్బయ్యా! సమయానికి తపాలాయన కనిపిస్తా ఉండాడు. ఆయన్నడిగితే ఏ సంగతీ తెలిసిపోతాది. మళ్ళీ ఇందులో నాకూ, నీకూ దాచేందుకు?" ఒక్కింత ఓదార్పుగా అన్నాడు సాయిబు.

ఖాకీ దుస్తులు తొడుక్కున్న పోస్టమన్ రివ్వున సైకిలుమీద వచ్చి దిగి, "మార్చి నెల మొదులుగాక ముందే ఎండలు మండిపోతా ఉండాయి. ఒక సోడా కొట్టియ్యవయ్యా జమాల్ సాబ్!" అన్నాడు.

"ఇస్తాలే గానీ, తపాలాయనా, ఈ అబ్బోడెవురో రాగులపాడు కెళ్ళాలంట! ఆడెవురో సుబ్బరాయడని ఉండాడంట! అటువంటి సవురొకడుండాడని నాకు తెలియకపోయె! అడ్రస్సులు తెలిసినోడివి గదా! నిన్నడిగితే తేలిపోతాదని చెప్పినాను" అంటూ తన బాధ్యతను పోస్టమన్‌కు బదలాయించాడు జమాల్ సాయిబు.

"సుబ్బరాయడా? ఏం మాట! ఆ పేరు మన పాయకట్టులోనే లేదే! అసలింతకున్నూ, ఇంటి పేరు?"

"మొగిలి" అన్నాడు రవిబాబు, నెమరుకు తెచ్చుకుంటూ.

"మొగిలి సుబ్బరాయడా! ఆ మాట జెప్పు! ఇప్పుడు తెల్సింది లేవయ్యా జమాల్‌సాబ్! కారుడ్లు, కవర్లుకూడా మా పోస్టాఫీసు కిట్లా దారి తప్పి రావడం మామూలే! ఎందుకంటావా? రాగులపాడనే పేరుతో-దానిల్లు బంగారంగానూ- ఇంకొక ఊరుండిపోయింది. ఆడి జాబులు ఈడికీ, ఈడి జాబులు ఆడికి డింకీ కొడతా ఉంటాయి. అట్టా వచ్చిన వాట్ని తిప్పి పంపేవాణ్ణి నేనేగదా! అందువల్ల నాకు దెల్సు. మొగిలోళ్ళుండడం ఆ రాగులపాడులోనే! సర్లే, అయిన పెండ్లికి మేళాలెందుగ్గానీ, చూడబ్బయ్యా నువ్వొక పన్జెయ్! ఇంకొక అరగంటలో కడపనుంచీ చిత్తూరు వెళ్ళే బస్సొస్తుంది. దాన్నెక్కేయ్. పీలేరు, కల్లూరు, పాటూరు దాటినాక పూతలపట్టు క్రాసు అన్నెవ్వు. తిరుపతి రోడ్డొచ్చి కడప రోడ్డుతో కలిసే దక్కణ్ణే. ఆ రోడ్డులో అరమైలు దూరం నడువు. అంతే. రాగులపాడు వచ్చేసుంటుంది..."

"ఇంక నువు జెప్పొద్దులే తపాలాయనా!" అందుకున్నాడు జమాల్ సాయిబు. "బిడ్డను బద్ధరంగా చిత్తూరు బస్సెక్కించే జవాబ్దారీ నాది! పావం, ఏ తల్లి గన్న బిడ్డో! తెల్వకపోయి ఇంత దూరమొచ్చేసినాడు. పొద్దున్న ఏం తినినాడో ఏమో- మొకం పెరికి పారేసిన పొద్దిరుగుడు పువ్వు మాదిరిగా వాడిపోయింది. ఏమబ్బయ్యా! నీక్కూడా ఒక సోడా కొట్టియ్యమంటావా?"

ఎంతగా ఇంపితం గాకపోయినా రెండు గుక్కల సోడానీళ్ళు గొంతుకలో పోసుకున్నాడు రవిబాబు. డబ్బు చెల్లించేశాక, బంకు ముందర సేదదీరే అధికారం సంక్రమించినట్టు కాళ్ళు కదలుతున్న కుంకిలి బెంచీపైన కూర్చున్నాడు.

నాలుగైదు లారీ లొచ్చాయి. దుమ్ము రేపుకుంటూ వెళ్ళిపోయాయి. ఒక బస్సయితే వచ్చింది గానీ 'ఉండుండబ్బయ్యా, అది చిత్తూరు బస్సు కాదు' అన్నాడు జమాల్ సాయిబు. రెండు వ్యాన్లొచ్చాయి. వాటి టాపుమీదకూడా మనుషులే. ఆఖరుకు అరగంటలో వస్తుందని పోస్టమన్ చెప్పిన చిత్తూరు బస్సు అలాంటి అరగంటలు నాలుగు గడిచిన తరవాత గానీ రాలేదు. ఎప్పుడొస్తేనేమి, అది రావడమే పదివే లనిపించింది.

అయితే, ఆ బస్సు రావడానికి కొంచెం ముందుగా కాస్త తికమక ఏర్పడింది. చెవులు రిక్కించుకుని వింటున్న జమాల్ సాయిబు సవ్వడి పసిగట్టి "వొచ్చేస్తా ఉంది. అదే చిత్తూరు బస్సు" అన్నాడు. రవిబాబు రోడ్డు వైపు పరిగెత్తి ఉత్తరంగా చూశాడు. నిజమే. బస్సు వస్తూంది. ఆ క్షణాన నిద్రలో ఉన్న వ్యక్తిని ఎవరో తట్టి లేపినట్టుగా రవిబాబు కొక విషయం గుర్తు కొచ్చింది. "ఏమండీ సాయిబుగారూ! పోస్టమన్‌గారేదో క్రాసు పేరు చెప్పారు. అదేమిటో మరిచిపోయాను" అన్నాడు కంగారుగా.

జమాల్ సాయిబు ముఖంలో పరితాపం తాండవించింది. "బలేవోడివేలే అబ్బయ్యా! ఇట్లాగయితే నువ్వూరు జేరినట్టే. నాకు గ్యావకముందిలే. పూతలపట్టు క్రాసు. చెప్పు. ఏం క్రాసు?"

'పూతలపట్టు క్రాసు, పూతలపట్టు క్రాసు...' ఎక్కినప్పుడే కాదు, ఆ బస్సు ప్రయాణం పొడుగునా రవిబాబు ఆ పేరును పదే పదే మననం చేసుకుంటూ ఉండిపోయాడు.

మనుషు లెలా జీవిస్తున్నారో తెలియని మరుభూములగుండా బస్సు పరిగెడుతూంది. దారిలో అక్కడక్కడా ప్రయాణికులు బస్సు కడ్డంగా చెయ్యి చాపుతున్నారు. ఆగి వాళ్ళ నెక్కించుకుని బస్సు మళ్ళీ సాగిపోతూంది. రవిబాబు కొక సందేహం కలిగింది. చూసినంతవరకు ఈ రాతిపర్రల, బీడుభూముల ప్రాంతంలో ఒక పల్లెగానీ, ఇల్లుగానీ కానరావడం లేదు. మరైతే ఈ మనుషు లెక్కడినుంచీ వస్తున్నారు? కొండల్లోని బిలాలలో నుంచీ వస్తున్నారా? నేలలోని సొరంగాలలోనుంచీ వస్తున్నారా? ఏమిటో-ఏదీ ఊహ కందడం లేదు.

సాయంకాలం ఆరు గంటలప్పుడు బస్సు పూతలపట్టు క్రాసులో ఆగింది.

రేయింబవళ్ళూ లారీలు ఆగే చోటు గనుక అక్కడ బీడీబంకులు, నాష్టా హోటళ్ళు, చిల్లరంగళ్ళు అన్నీ కలిసి పది పన్నెండు దాకా ఉన్నాయి. బస్సు దిగేటప్పటికి పాదాలు గాలిలో తేలిపోతున్నట్టు, చుట్టూరా నెలకొన్న ప్రకృతి మన కబారినట్టు తోచేసరికి రవిబాబుకు తానెంతగా డస్సిపోయాడో తెలిసొచ్చింది. నడవడానికైనా త్రాణ ఉండాలి గదా! ఒక టీ కొట్టులోకి వెళ్ళి నాలుగు బిస్కట్లు, ఒక బన్ రొట్టెతో కలిపి ఇన్ని కాఫీనీళ్ళుకూడా పుచ్చుకున్నాడు. శారీరకంగా కొంచెం ఉత్తేజం చేకూరినట్టయింది. రోడ్డుపైకి వచ్చాడు. బస్సు కోసం వేచి ఉన్న ప్రయాణికుల సంభాషణలో రాగులపాడు ప్రసక్తి వినిపించింది. 'ఫరవాలేదు. దారిలోనే ఉన్నాను' అనుకున్నాడు. నిర్భయంగా "ఏమండీ! రాగులపాడు కేటినా వెళ్ళడం?" అని వాకబు చేశాడు.

"ఇదే దారి. ఆ మిట్ట దాటితే ఒక మర్రిచెట్టు కనిపిస్తుంది. అక్కడ్నించీ దక్షిణంగా చూడు. అదే రాగులపాడు" అన్నా డొక మార్గదర్శి. అంతటితో ఊరుకోక "ఆ ఊళ్ళో ఎవరింటి కెళ్ళాల?" అని అడిగాడు.

గొంతుకలో కొట్టుమిట్టాడిపోతున్న ఆ పేరును మళ్ళీ ఒకసారి బయటపెట్టాడు రవిబాబు.

"ఆ పెద్దాయన ఇంటికా? ఆయనేం కావాలమ్మా నీకు?" ఆ కంఠంలో ఆశ్చర్యం ధ్వనించింది.

(సశేషం)